

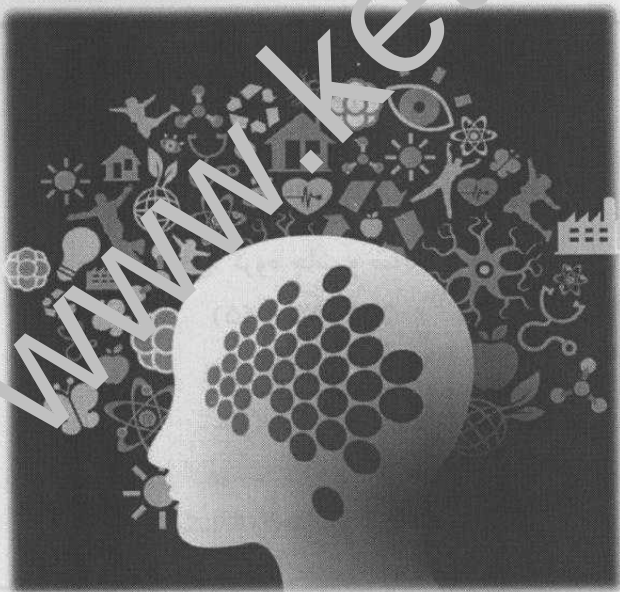
درس پژوهی، اقدام و عمل

حدرفیہ

دکترای تاریخ فلسفی آموزش و پرورش و مدرس دانشگاه فرنگیان

سفر زائر

کارشناس علوم تربیتی و سرگروه دسی مقطع ابتدایی



عنوان و نام پدیدآور	درس پژوهشی، اقدام و عمل / حیدر ذبیحی، بنفشه زائر
مشخصات نشر	تهران: حامی اندیشه، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۹۲ ص.: مصور (رنگی)، جدول، نمودار (رنگی).
شابک	۳۰۰۰۰۰ ریال ۹-۰۰-۹۵۲۲۵-۶۲۲-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	فیا :
موضوع	درس پژوهی -- ایران :
موضوع	*Lessen study -- Iran :
موضوع	تدریس اثربخش -- ایران :
موضوع	Effective teaching -- Iran :
موضوع	تدریس -- ایران -- روش شناسی :
موضوع	-- Iran -- Methodology Teaching :
موضوع	پروژه محوری در آموزش -- ایران :
موضوع	Project method in teaching -- Iran :
شناسه افزوده	زائر، بنفشه، ۱۳۷۰ - :
رده بندی کنگره	LB۱۰۲۵/۳/۵۲۴ ۱۳۹۷ :
رده بندی دیویی	۳۷۱/۰۰۰ :
شماره کتابشناسی ملی	۵۴۰۰۶۴۳ :



عنوان: درس پژوهشی اقدام و عمل

مولفان: حیدر ذبیحی، بنفشه زائر

ناشر: حامی اندیشه

چاپ و صحافی: گروه چاپ و صحافی حامی اندیشه

(۰۹۱۲۱۹۳۰۴۲۵)

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۲۲۵-۰۰-۹

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، بن بست فاتحی داریان، پلاک ۷، واحد ۴

شماره تماس: ۶۶۴۱۳۱۶۸-۶۶۴۱۲۳۳۸

پست الکترونیکی: abrarbook@yahoo.com

پیشگفتار

در آغاز قرن بیست و یکم توجه همگان، بیش از گذشته، به نظام‌های آموزشی معطوف شده است؛ توجه و تمرکز نظام‌های آموزشی نیز به بهبود یادگیری مدرسه‌ای افزایش یافته است. رویکردهای اخیر در نظام آموزش و پرورش در راستای بهبود یادگیری، حاکی از یادگیری مشارکتی در کلاس درس و تربیت دانش‌آموزان به عنوان نسل پژوهنده می‌باشد و چون معلم، کارگزار اصلی آموزش در کلاس درس است، اگر خود به درستی آموزش نبیند و پژوهشگر نباشد، چگونه می‌تواند نسلی پژوهنده را تعلیم دهد؟

معلم از آن جهت مورد تأکید است که کارگزار اصلی تعلیم و تربیت به شمار می‌رود و اهداف متعالی نظام‌های تعلیم و تربیت در ابعاد مختلف، در نهایت باید به واسطه‌ی او محقق شود. تعامل مستمر و چهاروجهی به چهره‌ی معلم با دانش‌آموزان، وی را در موقعیت ممتاز و منحصر به فردی قرار می‌دهد که هیچ عنصر انسانی دیگری در این سازمان از آن برخوردار نیست. بنابراین، توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان به عنوان مهم‌ترین نیروی انسانی در نظام تعلیم و تربیت، دارای اهمیت ویژه‌ای می‌باشد.

درس‌پژوهی، یک حلقه‌ی پژوهشی است که در آن، معلمان به صورت گروهی درباره‌ی موضوعات برنامه‌ی درسی به پژوهش می‌پردازند. آن‌ها در ابتدا به تبیین مسئله‌ای می‌پردازند که فعالیت گروه درس‌پژوهی را برانگیخته است و هدایت خواهد کرد. مسئله می‌تواند یک سؤال عمومی (برای مثال برانگیختن علاقه دانش‌آموزان به ریاضی) یا سوال جزئی‌تر باشد (برای مثال، بهبود فهم دانش‌آموزان از چگونگی جمع کردن کسرهایی با مخرج‌های نامساوی). سپس گروه به مسئله شکل می‌دهد و بر آن تمرکز می‌کند، به نحوی که بتواند در یک درس خاص کلاسی مطرح شود. معمولاً معلمان مسئله‌ای را انتخاب می‌کنند که از فعالیت‌های خود به دست آورده‌اند یا برای دانش‌آموزان شان دشواری‌هایی ایجاد کرده است.

امروزه می‌توان گفت که بخش بزرگی از مسئولان و معلمان در نظام آموزشی به صدای درس پژوهی گوش فرا داده‌اند و جای امیدواری است که شرایط به گونه‌ای مهیا شود که این صدا به خوبی و فراگیر تر شنیده شود.

کتاب حاضر در راستای پاسخگویی به نیازهای علاقه‌مندان رو به رشد، در زمینه‌ی درس پژوهی در کشور تهیه شده است. تجربیات حضور در جلسات متعدد با معلمان نشان می‌دهد که منابع موجود با همه‌ی امتیازات خود، قادر به پاسخ‌گویی به همه‌ی نیازهای کاربندی و عملی آموزگاران به عنوان دست‌اندرکاران اصلی پروژه‌ی مذکور نمی‌باشد. در نتیجه این کتاب به همت و کوشش سرگروه آموزشی مقطع ابتدایی اداره‌ی آموزش و پرورش فلانر حلاز و مدرس دانشگاه فرهنگیان استان اصفهان و نظرسنجی از صاحب‌نظران حوزه‌ی تعلیم و تربیت تالیف شده است. سعی مولفین بر آن بوده است که علاوه بر ارائه‌ی مفاهیم و تعاریف و اهداف پروسه‌ی درس پژوهی و کاربرست آن در آموزش، با استناد به آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌های مربوط به درس پژوهی موجود در وزارت آموزش و پرورش و ارائه‌ی یک نمونه کار عملی تایید شده در مرحله‌ی کشوری بستر فهم عمیق‌تر این فرآیند علمی را برای علاقه‌مندان به آن فراهم نمایند. لذا از کلیه‌ی اساتید، فرهنگیان و دانشجویان ارجمند دعوت می‌شود برای پربارتر شدن مطالب این کتاب، پیشنهادات و دیدگاه‌های اصلاحی خود را به پست الکترونیکی نویسندگان^۱ ارسال نمایند.

تابستان ۱۳۹۷

حیدر ذبیحی، محسنه زائر

۱. BANAFSHEHZAER۶۶۷۰@GMAIL.COM

۲. HEIDARZABIHI@GMAIL.COM

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۹
مقدمه	۱۹
فصل اول: اصول و مبانی	۲۱
پژوهش	۲۲
اهمیت پژوهش	۲۲
کارکرد پژوهش	۲۳
معلم پژوهنده چیست	۲۳
ضرورت و اهمیت پژوهش	۲۴
اقدام پژوهی	۲۶
مراحل انجام فرایند اقدام پژوهی	۲۷
روایت پژوهی	۲۸
مراحل انجام فرایند روایت پژوهی	۲۹
درس پژوهی	۲۹
پیشینه‌ی درس پژوهی	۳۱
مفهوم درس پژوهی	۳۳
چستی درس پژوهی	۳۴
ضرورت و اهمیت درس پژوهی	۳۴
آیا درس پژوهی، به عنوان یک الگوی تجربه شده، در توسعه‌ی حرفه‌ی معلمان در ایران مؤثر است؟	۳۷
درس پژوهی و رشد حرفه‌ای معلم	۴۳
اهداف درس پژوهی	۴۶
پیامدهای درس پژوهی	۴۸
فواید درس پژوهی برای معلمان	۴۸
ویژگی‌های درس پژوهی	۴۹
مهارت‌های مورد نیاز درس پژوهی	۴۹
چالش‌های درس پژوهی	۴۹

۵۱	روش شناسی و مراحل درس پژوهی
۵۴	طراحی درس
۵۵	چارچوب طراحی آموزشی
۵۶	برگزاری جلسات طراحی درس
۵۷	آماده سازی برای مشاهده و تهیه گزارش
۵۸	شرح مسئولیت های گروه قبل از اجرای تدریس اول
۵۹	فراهم آوری مواد لازم برای مشاهده گران
۵۹	سازماندهی بنیات و تدارکات
۵۹	تدریس و مشاهده
۶۰	دستور العمل و شیوه های گردآوری اطلاعات برای مشاهده ی تدریس
۶۱	مشاهده گران باید متناوب مد از
۶۲	وظایف مشاهده گران در جریان تدریس
۶۳	لازم است مشاهده گران هنگام مشاهده این سوالات را مد نظر قرار دهند
۶۴	ارزیابی تدریس
۶۵	چرخه ی درس پژوهی
۶۶	نقاط ضعف و اشکالات پر تکرار پروژه های درس پژوهی (از منظر داوران)
۶۶	پیش نیازهای درس پژوهی و درس پژوهان
۶۷	شباهت ها و تفاوت های درس پژوهی و اقدام پژوهی
۶۹	شباهت های درس پژوهی و اقدام پژوهی
۷۰	منابع
۷۵	فصل دوم: شیوه نامه ی کشوری درس پژوهی
۷۹	مقدمه
۸۰	تعریف درس پژوهی
۸۰	اهداف
۸۰	مراحل درس پژوهی
۸۶	گستره اجرای درس پژوهی
۸۶	اعتبارات مورد نیاز
۸۶	تقدیر از عوامل اجرایی
۸۷	ساختار اجرایی

اعضای شوراهای و شرح وظایف آنها.....	۸۷
راهنمای نحوه تدوین گزارش درس پژوهی.....	۹۲
منابع:.....	۱۰۶
فصل سوم: نمونه‌ای از درس پژوهی.....	۱۰۷
چکیده.....	۱۱۲
فصل اول: بیان مسئله.....	۱۱۴
۱-۱) مقدمه.....	۱۱۴
۱-۲) تعریف و تبیین مسئله.....	۱۱۵
۱-۳) دلایل انتخاب موضوع درسی.....	۱۱۶
۱-۴) تحقیقات زمینه‌ای و پیشینه‌ی موضوع.....	۱۱۷
۱-۵) ضرورت و اهمیت موضوع.....	۱۱۸
۱-۶) اهداف.....	۱۲۰
۱-۷) تعیین سوالات.....	۱۲۰
فصل دوم: برنامه ریزی مرحله‌ی (۱).....	۱۲۱
۲-۱) توصیف ویژگی‌های طرح درس (الگوی کاوشگری) و دلایل انتخاب آن.....	۱۲۱
۲-۱-۱) الگوی کاوشگری.....	۱۲۱
۲-۱-۲) روش تدریس.....	۱۲۲
۲-۲) ویژگی‌های طرح درس مرحله شماره‌ی (۱).....	۱۲۲
۲-۳) جدول هدف‌گذاری بر اساس سند ملی در راستای ویژگی طرح درس.....	۱۲۳
فصل سوم: اجرای مرحله‌ی شماره‌ی (۱).....	۱۲۴
۳-۱) طرح یادگیری (طرح درس) مربوط به تدریس مرحله‌ی شماره‌ی (۱).....	۱۲۴
۳-۲) طراحی نقشه ذهنی.....	۱۳۳
۳-۳) تعیین تکلیف عملکردی مربوط به منزل.....	۱۳۴
۳-۴) طرح پرسش‌های اساسی.....	۱۳۴
۳-۵) تفکیک موردی مراحل تدریس مرحله‌ی شماره‌ی (۱).....	۱۳۴
۳-۵-۱) هدف کلی:.....	۱۳۴
۳-۵-۲) اهداف رفتاری (جزئی):.....	۱۳۴
۳-۵-۳) روش‌های تدریس:.....	۱۳۴
۳-۵-۴) مواد و اقلام آموزشی:.....	۱۳۵

۱۳۵.....	۳-۵-۵) فعالیت آغازین:
۱۳۶.....	۳-۵-۶) ارزشیابی ورودی:
۱۳۶.....	۳-۵-۷) توصیف انجام گام به گام فرآیند تدریس:
۱۳۸.....	۳-۵-۸) ارزشیابی تکوینی:
۱۳۸.....	۳-۵-۹) جمع بندی نهایی:
۱۳۸.....	۳-۵-۱۰) تعیین تکلیف:
۱۳۸.....	۶-۳) نحوه‌ی اجرای الگوی تدریس مرحله‌ی (۱).....
۱۳۹.....	۷-۳) خلاصه‌ی از نحوه‌ی اجرای طرح درس شماره‌ی (۱).....
۱۴۳.....	۸-۳) تقسیم کار و تعیین نقش اعضای تیم درس پژوهی در تدریس اول.....
۱۴۳.....	۹-۳) هدایت فرآیند یادگیری.....
۱۴۳.....	۱۰-۳) چالش‌های را روی گروه و راهکارهای مقابله با آن‌ها.....
۱۴۵.....	۱۱-۳) تامل و بازاندیشی (نقد و ارزیابی طرح درس و تدریس اول).....
۱۴۶.....	۱۱-۳) نظر نهایی گروه درباره‌ی اصلاح سناریو و اجرای اول (راهکارهای ارائه شده).....
۱۴۷.....	۱۲-۳) پیشنهادات سازنده.....
۱۴۸.....	۱۳-۳) ارزیابی و تحلیل داده‌های مربوط به اجرای مرحله‌ی شماره‌ی (۱).....
۱۵۰.....	۱-۴) توصیف ویژگی‌های طرح درس شماره (۱).....
۱۵۱.....	۲-۴) طرح یادگیری (طرح درس) مربوط به تدریس مرحله‌ی شماره‌ی (۲).....
۱۵۹.....	۳-۴) اجرای مجدد.....
۱۵۹.....	۴-۴) خلاصه‌ای از نحوه‌ی اجرای تدریس مرحله‌ی (۲).....
۱۶۳.....	۶-۴) ارزشیابی مجدد.....
۱۶۳.....	۷-۴) نقد و ارزیابی طرح درس و تدریس مرحله (۲).....
۱۶۵.....	۷-۴) ارزیابی و تحلیل داده‌های مربوط به اجرای مرحله‌ی شماره‌ی (۲).....
۱۶۷.....	۸-۴) نظر نهایی گروه در خصوص تدریس مرحله (۲).....
۱۶۷.....	۹-۴) چالش‌ها و راهکارها.....
۱۶۸.....	۱۰-۴) زمان بندی نحوه‌ی اجرای تدریس مراحل (۱) و (۲).....
۱۶۹.....	فصل پنجم: نتایج و یافته‌ها.....
۱۶۹.....	۱-۵) پاسخ به سوالات پژوهش.....
۱۷۰.....	۲-۵) یافته‌های حاصل از درس پژوهی در یک نگاه.....
۱۷۱.....	۳-۵) جمع بندی نهایی.....

۱۷۱	پیشنهادات (۵-۴)
۱۷۲	سخن پایانی (۵-۵)

www.ketab.ir